

10.08.2017

לכבוד,

המחלקה לחקירות שוטרים

רח' הרטום 8, הר חוצבים ת"ד 45280

ירושלים 91450

ובאמצעות פקס מס': 02-6467794

שלום רב,

הנדון: ערר על ההחלטה לגנוז תיק מח"ש 6043/2015, הריגתו של הקטין מועתז עוויסאת

בשם מרשנו, מר אחמד עוויסאת, ת.ז. 080628043, הרינו להגיש בזאת ערר כנגד החלטת המחלקה לחקירת שוטרים (להלן: מח"ש) לסגור בהיעדר עבירה את תיק החקירה ביחס לנסיבות מותו של בנו המנוח מועתז עוויסאת בן ה-16, ת.ז. 332792605, במהלך האירוע שהתרחש ביום 17.10.2015 ברחוב רב החובל בהתנחלות ארמון הנציב בירושלים, והכול כאמור להלן:

1. ביום 17.10.2015 נהרג מועתז עוויסאת, תושב ג'בל אלמוכבר (להלן: המנוח), בהתנחלות ארמון הנציב במזרח ירושלים על ידי שוטרי משטרת הגבולות. על פי טענת המשטרה, הירי בוצע בעקבות ניסיון דקירה של המנוח כלפי אחד השוטרים במקום. תלונה בגין הריגתו של המנוח הוגשה למח"ש ביום 04.11.2015 וגם ליועמ"ש ביום 09.12.2015. ביום 09.03.2017 הודיעה מח"ש על סגירת התיק בהיעדר עבירה, וזאת בנימוק לפיו "לא הונחה תשתית עובדתית המלמדת על ביצוע עבירה פלילית על ידי מי מהשוטרים באירוע".

== העתק מהתלונה למח"ש מיום 04.11.2015 מצורף ומסומן כנספח א'.

== העתק מהתלונה ליועמ"ש מיום 09.12.2015 מצורף ומסומן כנספח ב'.

== העתק מהחלטת מח"ש מיום 09.03.2017 מצורף ומסומן כנספח ג'.

2. ההחלטה מטעם מח"ש נתקבלה במשרדי הח"מ ביום 30.04.2017.

3. ביום 09.05.2017 נשלחה בקשה מטעם הח"מ לעו"ד ליאורה נהון במח"ש לאפשר לו לצלם את חומר החקירה בתיק, וכן נתבקשה הארכת מועד הגשת הערר ב-30 ימים, החל ממועד קבלת חומר החקירה. בשל קשיים לצלם את תיק החקירה במועד מוקדם יותר, תואם בין עו"ד מוחמד בסאם, הח"מ, לבין מח"ש טלפונית מועד מאוחר יותר לצילום תיק החקירה מושא עררנו דנן, וסוכם כי יוארך מועד הגשת הערר ל-30 ימים ממועד צילום החומר. התיק צולם ביום 11.07.2017.

== העתק מהבקשה מיום 09.05.2017 מצורף ומסומן כנספח ד'.

4. ביום 01.03.2016 פנינו למכון הלאומי לרפואה משפטית בבקשה לבצע נתיחת גופתו של המנוח (פנייה זו אף נשלחה למשטרת ישראל). ביום 06.03.2016 נשלחה תזכורת למר שאול גורדון, יועמ"ש המשטרה,

מאחר שהלה לא השיב. ביום 07.03.2017 הוגש קדם-בג"ץ לעו"ד אסנת מנדל ונדרשה מעורבות פרקליטות המדינה לנוכח אי ההיענות ממשטרת ישראל.

== העתק מפנייתנו ביום 01.03.2016 למכון הלאומי לרפואה משפטית מצורף ומסומן כנספח ה'.

== העתק מפנייתנו ביום 06.03.2016 ליועמ"ש המשטרה מצורף ומסומן כנספח ו'.

== העתק מפנייתנו ביום 07.03.2016 לעו"ד אסנת מנדל מצורף ומסומן כנספי ז'.

5. על רקע האמור ובשל התנגדות המשטרה לבקשת העורר כי תבוצע נתיחה בגופת בנו המנוח, הוגשה עתירה בעניין לבג"ץ. עם זאת, העותרים מחקו אותה לאחר חזרת המשטרה מהתנגדותה.

== העתק מבקשת העותרים בבג"ץ 2086/16 עוויסאת נ' משטרת ישראל למחיקת העתיקה בעקבות הסרת ההתנגדות של המשיבה מעריכת הנתיחה, מצורף ומסומן כנספח ח"ו.

6. ביום 21.03.2016 בוצעה נתיחה בגופת המנוח באופן פרטי במרכז הלאומי לרפואה משפטית (אבו כביר), הנתיחה בוצעה על ידי ד"ר הדס גיפס ובנוכחות ד"ר אשרף קאדי. ביום 30.03.2016 ניתן דו"ח הנתיחה בעברית מטעם ד"ר גיפס, אך נשלח אלינו רק כעבור שנה, ביום 23.03.2017, וזאת רק בעקבות משלוח מכתב לקבלת הדוח. גם דוח הנתיחה בערבית מטעם ד"ר קאדי נתקבל במשרדנו באותה תקופה.

== העתק מדו"ח הנתיחה מטעם ד"ר הדס גיפס מצורף ומסומן כנספח ט'.

== העתק מדו"ח הנתיחה מטעם ד"ר אשרף אלקאדי מצורף ומסומן כנספח י'.

7. ביום 05.04.2017 הח"מ שלח את דוחות הנתיחה למשרדי מח"ש.

== העתק מפניית הח"מ ביום 05.04.2017 ובה נשלחו שני הדוחות הנתיחה למח"ש, מצורף ומסומן כנספח יא'.

8. מעיון בתיק החקירה של מח"ש ותיק המשטרה מצטיירת תמונה המגבשת ספק ממשי באשר לצידוקים לסגירת התיק שכן מתעורר חשד רציני באשר לחוקיות הירי שבוצע על ידי השוטרים בזירה שהביא להריגתו של המנוח. לא רק זאת, אלא אף מצטיירת תמונה לפיה הטיפול של מח"ש בתיק דנן לוקה במחדלי חקירה רציניים.

9. אם לשפוט מתוכן תיק החקירה, בקצרה ייאמר כי אין ניתן לקרוא לפעולות מח"ש במקרה זה "חקירה". כל מה שעשו חוקרי מח"ש בתיק זה עובר לגניזתו היה קריאת הודעות השוטרים שנגבו על ידי הקולגות שלהם.

10. נציין כבר עתה כי ירי קטלני של שוטרים מחייב חקירה רצינית, עצמאית ומקיפה. אין להניח מראש כי ירי כאמור היה חוקי, אלא אם יוכח אחרת, והוכחה כאמור אינה יכולה לרבוץ לפתחו של העורר/המתלונן, וזאת מאחר שלמתלונן אין סמכויות חקירה כדוגמת אלו שבהן מחזיקה מח"ש. משכך, מקום בו בוצע ירי קטלני על מח"ש לעמוד על נסיבותיו המלאות ולתור אחר הצדקה פוזיטיבית לשימוש בו. לשם כך, אין מח"ש יכולה להסתמך באופן בלעדי על הודעות השוטרים שאף גוביהן הם שוטרים, הנמצאים ממילא במצב של ניגוד עניינים במסגרת השאלה אם הם עברו על החוק.

11. כמו כן, חובה על מח"ש לדרוש ביצוע נתיחת גופה של קרבן ירי קטלני, כדי לעמוד על סיבת המוות, היקף הירי, כיוונו והטוות ממנו בוצע, כדי לבחון את השאלה אם הוא היה נדרש.

12. במקרה דנן, סגירת החקירה במקרה של ירי קטלני על יסוד קריאת הודעות השוטרים, שלא נשאלו שאלות הכרחיות לגבי הירי, לא על ידי השוטרים שגבו מהם את ההודעות ולא על ידי חוקרי מח"ש,

שלא תשאלה אותם כלל עובר להחלטתה מעידה כאלף עדים על ההטיה המוסדית, על היעדר האובייקטיביות ועל הפסיביות של מח"ש.

13. בענייננו, מחומר החקירה עולה כי חוקרי מח"ש לא ביצעו שום פעולת חקירה עצמאית במסגרת התיק. החלטת מח"ש לסגור את התיק הסתמכה אך ורק על החומר שהועבר אליה על ידי המשטרה, שמסתכם בהודעות שנמסרו בפני חוקרי המשטרה על ידי חלק מהשוטרים שנכחו באירוע. שום פעולת המשך לא נעשתה, וזאת על אף העובדה שישנן מספר שאלות אשר נותרו ללא מענה מספק. הסתמכות מח"ש באופן בלעדי על חומרים שסופקו לה על ידי המשטרה מלמד על פגם מערכתי יסודי בהתנהלות מח"ש. שכן, המשטרה נמצאת בניגוד אינטרסים מובהק ואין היא יכולה להיות הגוף החוקר את אנשיו (השוטרים אשר היו מעורבים באירוע)..

14. תיק החקירה של מח"ש, שכאמור הועבר לידינו ביום 11.07.2017, הינו אגמי וכולל חומרים חלקיים בלבד, שכוללים את המסמכים הבאים:

א. ההודעה שנגבתה במשטרה מרוכב אופניים שדיווח לשוטרים על חשדו ביחס למנוח (להלן: רוכב האופניים);

ב. הודעות שוטרים שנכחו באירוע;

ג. הודעות שנגבו מבני משפחתו של המנוח;

ד. פניות המשפחה באמצעות עורכי דינם;

ה. פרוטוקול בית המשפט בבקשה שהוגשה מטעם אביו של המנוח לחקירת סיבות מותו.

15. החלקיות של תיק החקירה והחומר הנעדר ממנו מובילים למסקנה שהחלטה בדבר סגירת תיק החקירה נשענה על תשתית עובדתית חסרה. בין היתר הנתונים החסרים, נציין את אלה:

א. תיעוד ויזואלי לזירה ולממצאיה, לרבות הסכין שנטען על ידי השוטרים כי ניסה המנוח לתקוף אותם באמצעותה, שהיעדרה מתיק החקירה מטיל ספק בגרסת השוטרים.

ב. דו"ח פעולה של מהשוטרים שהיו מעורבים באירוע.

ג. דוח נתיחת גופה (מח"ש נמנעה, כמו המשטרה לפנייה, שאף התנגדה בהתחלה, מעריכת נתיחת גופת המנוח). הדוחות שנתקבלו לאחר עריכת הנתיחה על ידי המשפחה, מאששים את חשד העורר כי הירי שבוצע היה מופרז, וגם מעלים חשד שהשוטרים בזירה נמנעו מהגשת טיפול רפואי באופן מיידי למנוח, שהרי לפי ד"ר אשרף אלקאדי הפגיעות במנוח לא היו קטלניות כשלעצמן, והיה ניתן להציל את חייו אילו היה מוענק לו טיפול רפואי באופן מיידי (להלן יובאו הדברים בהרחבה).

ד. אין בחומר החקירה כל הסבר המניח את הדעת ביחס להיקף, טווח וכיוון הירי על המנוח וטיב הסיכון שהצדיק ירי קטלני, לרבות היעדרן של חלופות לא קטלניות.

ה. פעולות חקירה עצמאיות, מעבר לחומרים שהועברו על ידי המשטרה, לרבות תשאול השוטרים המעורבים באירוע, איתור עדים, וכיוצא באלה פעולות הנדרשות טרם הכרעה.

א. מחדלי החקירה:

16. כאמור לעיל, כפי שעולה מחומר החקירה שנמסר לידינו, מח"ש לא ביצעה שום פעולת חקירה עצמאית, וגנזה את התיק על יסוד הודעות השוטרים.

17. היעדר ממצאים פיזיים – נשק: בהודעות השוטרים שנגבו לאחר האירוע נטען כי המנוח ניסה לתקוף אותם באמצעות סכין, ואולם בתיק החקירה אין בנמצא תיעוד כלשהו, לא באמצעות תצלומי וידאו

ולא באמצעות תמונות כלשהן (תצלומי סטילס). בתיק החקירה של מח"ש אין אף לא ממצא אחד לגבי זירת האירוע ואין ולו מוצג אחד שיכול לתמוך בהודעות השוטרים. כל אלה הינם עניינים הטעונים בדיקה, ובתור הרשות החוקרת, על מח"ש מוטלת החובה לבצע פעולות להשלמת חסרים עובר לסגירת החקירה.

18. ברי כי בעניין זה גרסאות השוטרים, שלא תושאלו כלל על ידי חוקרי מח"ש, נתקבלו במח"ש כאמת לאמיתה גם ללא קיומם של ממצאים פיזיים בתיק החקירה שיכולים לתמוך בהן, ורק על יסודן נתקבלה ההחלטה מושא ערר זה לסגור את החקירה בהיעדר אשמה.

19. כן אין בנמצא כל ממצא שמעיד על הימצאות סכין כטענת השוטרים, לא כל שכן סכין עם טביעות אצבעותיו של המנוח. גם זוהי פעולה שניתן היה לצפות כי תבוצע על ידי המשטרה בסמיכות לאירוע, ומשלא עשתה אותה, היה על מח"ש לבצע השלמות ולהגיע לממצאים עובדתיים ואובייקטיביים.

20. התנגדות לנתיחה ואי עריכתה: המשטרה התנגדה לבקשת משפחת המנוח לעריכת נתיחה בגופתו על מנת לעמוד על סיבת המוות. המשטרה ויתרה על פעולות חקירה חיוניות ביותר כגון נתיחת גופת המנוח, בדיקה חיצונית של הגופה ועריכת דימוי C.T. הנתיחה בוצעה בסופו של דבר ולאחר חודשים רבים עקב מאמצים רבים לקבל את אישור המשטרה. מאמצים אלה כללו בקשה לחקירת סיבות המוות בבית המשפט השלום, לה התנגדה המשטרה, ועתירה לבית המשפט העליון שלבסוף נמחקה עקב הסכמת המשטרה לאפשר עריכת נתיחה פרטית. ההימנעות מעריכת נתיחה תמוהה היא בנסיבות העניין, וזאת במיוחד על רקע אירועי העבר הממחישים את חשיבותה של פעולה זו לבריור עובדתי מקיף יותר. כידוע, באירועי אוקטובר 2000, מח"ש תלתה את מחדלי חקירותיה דאז בכך שנמנע ממנה לבצע נתיחות בחלק מגופותיהם של הקורבנות (טענה שמן הראוי לציין כי לא נתמכה במישור העובדתי; ראו: משרד המשפטים, המחלקה לחקירת שוטרים, **מסקנות בעניין אירועי ההתנגשות בין כוחות הביטחון לבין אזרחים ישראלים באוקטובר 2000** (2005); היועץ המשפטי לממשלה, **החלטה: אירועי אוקטובר 2000 – ערר על החלטת מח"ש 7 (2008)**; עדאלה – המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל **הנאשמים 2 45-46 (2011)**). והנה עתה, במקום לבצע את הנתיחה באופן מיידי כדי לסייע בבריור וקידום החקירה לבחינת חוקיות הירי, הנחת המשטרה כי מדובר בירי חוקי, הנחה שלשם בירורה נדרשת בין היתר פעולת נתיחה לאחר המוות, הובילה להחלטה ראשונית למנוע את ביצועה. מח"ש, שבידיה הסמכות להורות על ביצוע נתיחה, מיאנה מלעשות בה שימוש לצורך קידום החקירה במקרה זה, והמשיכה בקו האבסורדי שלפיו ההנחה בדבר חוקיות הירי – שאלה שחקירתה מיועדת לבחון – קובעת את סדר עבודתה.

21. היעדר דו"ח פעולה: אין בתיק החקירה דו"ח פעולה שמשרטט את השתלשלות האירועים באופן סדור ומבהיר את הטעמים שהצדיקו את הירי הקטלני. היעדרו של דו"ח פעולה מאירוע זה מעלים תהיות באשר לאופן בו התנהלה חקירת האירוע הן על ידי המשטרה והן על ידי מח"ש, ומטילים על העבודה שנעשתה בהקשר האירוע הנוכחי צל כבד של חקירה למראית עין בלבד.

22. לא למותר לציין בהקשר זה את החובה להקפיד על תיעוד בזמן אמת של אירועים מהסוג דנן. בדו"ח ועדת החקירה הממלכתית לבריור ההתנגשויות בין כוחות הביטחון לבין אזרחים ישראלים בחודש אוקטובר 2000 (ועדת אור), נמתחה ביקורה בנושא זה כלהלן:

"עולה החשש, כי במשטרה לא השתרשה תרבות של דיווח ותחקיר מלא ואמיתי בזמן אמת. נתגלו תופעות של אי-רישום פעילויות שונות של כוחות משטרה, חרף חשיבותן הרבה. הוועדה נתקלה אף במקרה שבו הכשלים בבדיקה ובתחקור אמת גבלו בחריגות אתיות, כאשר מפקד מרחב היה מעורב באופן פעיל בחקירת אירוע שבו תפקודו שלו היה צריך להיבדק - ובפועל לא

נבדק. במקרים רבים לא נערכו תחקירים כלל לאחר אירועים של שימוש
בנשק, ובמקרים אחרים התקיימו תחקירים חלקיים בלבד. באופן דומה,
התגלתה תופעה נרחבת של היעדר תיעוד, בכתב או באמצעי אחר, של פעילות
המשטרה באירועים שונים. על פיקוד המשטרה לפעול, ללא פשרות, על מנת
להפוך את המשטרה לגוף המתחקר את עצמו ומתעד את פעילותו באופן
אמיתי וככל האפשר - גם בשלמות. (דו"ח ועדת אור, פס' 27 לשער השישי -
סיכום והמלצות של ועדת אור (2003)).

23. הימנעות מתשאול השוטרים: גרסאות השוטרים מהאירוע כפי שהן עולות מההודעות שנגבו על ידי
המשטרה עצמה הן לקוניות, כלליות וטעונויות הבהרות וביאורים. עמידה על פרטי האירוע לאשורם
מוטלת על שכמה של מח"ש, והיה עליה לברר ולבחון את הגרסאות באופן מעמיק יותר. כך הם פני
הדברים אף ביחס להודעה שמסר רוכב האופניים שחשדו ביחס למנוח התעורר, על פי טענתו, עקב
מראהו הערבי והאופן בו אחז בתיק בית הספר שהיה ברשותו. יתרה מכך, פעולות חקירה בסיסיות כגון
תשאול השוטרים שנכחו באירוע לא נעשו. התשאול שבוצע במשטרה לאחר האירוע היה חלקי ולא כלל
התייחסות לנושאים מרכזיים שאמורים להכריע בשאלת חוקיות הירי. המשטרה שהייתה אמורה
לגבות ראיות ולתעד את זירת האירוע לא עשתה כן, ומח"ש בתורה לא ראתה לנכון לתקן פגם זה, או
אף להתייחס אליו ולדרוש השלמות עובדתיות הכרחיות, וזאת על אף התרומה הרבה שהייתה יכולה
לצמוח מביצוע פעולות חקירה בסיסיות אלו.

ב. חשד לירי לא חוקי

24. כפי שצוין לעיל, כששוטר עושה שימוש בירי קטלני ומוביל בכך למותו של אדם, חובה על מח"ש לחקור,
ואין להסתפק אך ורק בטענתו של השוטר כי עשה זאת מטעמי הגנה עצמית. טענה זו דורשת ביסוס,
ולא רק באמצעות הצבעה על אלימות שננקטה כלפי השוטר היורה, שכן לשאלות של מידתיות התגובה
של השוטר השלכה ישירה על שאלת חוקיות הירי ונחיצותו בנסיבות העניין. משכך, עצם טענת
השוטרים כי המנוח התקיף אותם באמצעות סכין (ממצא שאין לו תיעוד ויזואלי בתיק החקירה), אין
בה כשלעצמה לסתום את הגולל על השאלה בדבר מידתיות ונחיצות הירי, כפי שבוצע.

25. בענייננו, על פי דו"ח נתיחת הגופה, נמצאו בגופו של המנוח ששה קליעים וכולם בפלג גופו העליון (חזה,
גוו, מותן, בכף יד ימין ובזרוע שמאל). על פי חוות הדעת של ד"ר הגס גיפס, מותו של המנוח נגרם
כתוצאה "ממעבר שני קליעים דרך בית החזה הימני" (עמ' 8 לחוות הדעת). עוד כותבת ד"ר גיפס כי
"תעלות הקליעים עברו דרך הריאה הימנית, הכבד, הכליה הימנית וצלעות מימין. פגיעה באיברים אלו
עשויה לגרום לאיבוד דם נרחב, אשר בשילוב עם חזה-האוויר תרמה להתפתחות הלם (שוק) תלת-נפחי
ולמוות. אמנם, בחלל הצדר והצפק לא נמצא דם בכמות גדולה, אך כן נצפה חיורון בלב, בריאות
ובבלוטת התריס, וגוון רקמת הכבד היה בהיר יחסית. כמו כן, נמצאו דימומים בצורת להבות תחת
האנדוקרד בחדר השמאלי, שהינם סימן להתפתחות הלם. ניתן להסביר את העדר הדם בחללי הגופה
בכך שפצעי מעבר הקליע יכלו לנקזו החוצה מהגופה, ובכך שגופת המנוח שהתה בהקפאה זמן ממושך
והופשרה לצורך ביצוע הנתיחה, מה שעשוי להשפיע על הממצאים". (עמ' 8 לחוות הדעת של ד"ר גיפס).
על פי חוות הדעת של ד"ר אשרף אלקאדי הירי היה מכמה כיוונים והמוות היה תוצאה של איבוד דם
עקב הפגיעה בריאה הימנית ובכבד. עם זאת, מדגיש ד"ר אלקאדי כי הפגיעות במנוח המתוארות בחוות
הדעת לא היו קטלניות כשלעצמן, שכן, כך נקבע, היה ניתן להציל את חייו אילו היה מוענק לו טיפול
רפואי באופן מיידי (ראו עמ' 8 לחוות הדעת של ד"ר אשרף אלקאדי).

26. במקרה מושא ערר זה, החשד של השוטרים שהובילו למפגש עם המנוח נבע מפנייה של אזרח שבעיניו
חזותו הערבית של החשוד מהווה בסיס מספיק לחשוד בו. האינטראקציה בין השוטרים לבין המנוח
הייתה ביזמת השוטרים שבה המנוח נתפש "כחשוד". עם זאת, הנתון היחיד שנמצא בתיק החקירה

שתומך בגרסה לפיה נשקף לשוטרים סיכון מהמנוח מצויה בהודעותיהם שנמסרו למשטרה לאחר האירוע ואין שום פרט עובדתי אובייקטיבי שמאשש גרסאות אלו, ושגתה מח"ש עת סמכה את החלטתה באופן בלעדי על הודעותיהם של השוטרים ולא בחנה אותן לעומקן באמצעות ראיות עצמאיות ובאמצעות הפניית שאלות חשובות והכרחיות לשוטרים עצמם (שאלות שלא נשאלו במהלך גביית הודעותיהם).

27. יתרה מכך, גם אם ניקח את גרסאות השוטרים כהווייתן לפיהן נשקפה להם סכנה מהמנוח, הרי שניסבות האירוע, לרבות אופן ביצוע הירי, כיוון הירי והיקפו, מלמדים כי הירי שבוצע לעבר המנוח היה רב ואינטנסיבי, ולכל הפחות, קיים חשד, הטעון בירור רציני, שמא הירי בוצע בניגוד להוראות הפתיחה באש ועל כן מהווה עבירה על החוק. חשד זה מחייב את מח"ש לבצע פעולות חקירה רציניות ועצמאיות ולא להסתפק בקריאת ההודעות שנגבו מהשוטרים לאחר התרחשות האירוע. אף אם נניח שאכן המנוח ניסה לדקור שוטר מג"ב, ולהנחה זו אין ממצאים תומכים בתיק החקירה, למעט הודעות השוטרים הנחקרים, הרי אין בכך בלבד כדי להצדיק את הירי הקטלני שבוצע אל עבר פלג גופו העליון על ידי השוטרים שנכחו בזירה, במיוחד שעמדו בפני השוטרים אפשרויות אחרות אשר הדין מחייב אותם לנקוט בהן, ושכל שוטר סביר אמור למלא אחריהן באותן נסיבות, ואילו הקפידו עליהן התוצאה הקטלנית במקרה דן היו נמנעות. אם חפצו השוטרים לעצור את המנוח יכלו הם, למשל, לנקוט באמצעים חלופיים או מקדמיים כגון מתן אזהרה בקול רם ובשפה מובנת למנוח ולאחר מכן ירי באוויר. במקרים חריגים ניתן יהא לירות בפלג גוף תחתון במטרה לנטרל את הסיכון הנשקף ממנו, אם אכן נשקף סיכון ממשי ומיידי לחיי אדם.

28. להזכיר שוב, כי סמכות השוטרים לעשות שימוש בירי חי מעוגנת בהוראות המשטרה 4.03.03, אשר קובעות, בין היתר, כי "השימוש בכלי ירייה לא יהא מותר, אלא אם [...] השימוש בכלי ירייה הכרחי ומוצדק בנסיבות העניין [...] השימוש בכלי ירייה לא יהא מוצדק, אלא אם ברור, שאין בידי השוטר אמצעי כוח אחרים, כדי להבטיח את ביצוע התפקיד וכי טיבו של התפקיד מצדיק את השימוש באמצעי קיצוני זה."

29. הסייגים לשימוש בכלי ירייה על ידי כוחות המשטרה מעוגנים, גם כן, בפקודת המטה הארצי 06.02.14 הקובעת, בין היתר כי השימוש בכלי ירייה ייעשה בכפוף למספר תנאים מצטברים: ראשית, אם מתקיימת סכנה ממשית לחייו של אדם ולשלמות גופו כתוצאה מהמעשה; שנית, הסכנה היא מיידית; שלישית, אין אפשרות להשתמש באמצעי אחר למניעת אותה פגיעה; רביעית, השימוש בירי ייעשה במידה שלא תעלה על מה שסביר לעשות למניעת אותו מעשה; חמישית, שהנזק העלול להיגרם כתוצאה מהירי יהיה שקול כנגד הנזק שאותו מבקשים למנוע. יודגש גם כן, כי לפי הוראות הפקודה, אף "ירי באש חיה באוויר לצורך פיזור מתפרעים אסור אלא אם ניתן היתר לכך על ידי המפקח הכללי, ובתנאים ובסייגים שנקבעו בהיתר" (ראו לעניין זה גם: ע"פ 468/88 אנקונינה נ' התובע הצבאי הראשי, פ"ד מד(2), 353-354).

30. כמו כן, נוהל הפתיחה באש שמספרו 90.211.110.008 (נוהל מבצע), שנחשף חלקית לאחרונה בעקבות עתירה לפי חוק חופש מידע, קובע ששימוש בכלי ירייה לצורך ההגנה העצמית אינו בלתי מוגבל, אלא "יש להפסיק את הירי כשפסק הצורך בכך" (סעיף ג.5).

1. לא רק זאת, אלא גם אם היה צורך בביצוע ירי כלשהו, על פי סעיף ה-1. להוראות חובה להגיש טיפול רפואי לנפגע.

31. במקרה דנן, על פי גרסת השוטרים אחד השוטרים בעט במנוח עד שנפל ארצה. לאחר מכן קם וניסה, כך נטען, לדקור את השוטר בשנית. בשלב זה החלו היריות לעברו. לא ברור באיזה מרחק עמד היורה, מדוע לא היה באפשרותו לנקוט באמצעים שאינם קטלניים ומיהן הנסיבות המיוחדות במקרה זה שהצדיקו שימוש בירי קטלני. והרי עצם הטענה שהייתה למנוח סכין (שאינו לה תימוכין בתיק החקירה) אין בה מנייה וביה להצדיק ירי קטלני, במיוחד משוטרים שאמורים להיות מסוגלים להפעיל שיקול דעת ולהשתמש בירי קטלני רק כמוצא אחרון. הטעמים שעומדים בבסיס ההחלטה להביא למותו של המנוח אינם מופיעים בתיק החקירה, והשאלות הללו לא הופנו אליהם על ידי גובי ההודעות, ועל כן היה על מח"ש לעמוד על הנסיבות באופן מדויק יותר ולבחון באופן רציני אם התקיים צורך בירי מסיבי כפי שהתרחש פה.

32. כמו כן, **סיבת המוות, כפי שהיא עולה מדוח הניתחה של ד"ר אשרף אלקאדי, הייתה איבוד מסיבי של דם**. משכך ישנו חשד שהשוטרים נמנעו מלהגיש למנוח טיפול רפואי באופן מיידי לאחר ביצוע הירי.

33. לבסוף נבקש להעיר כי שמותיהם של השוטרים ושל רוכב האופניים צונזרו בהודעות שנמסרו לידינו. יצוין כי זהו צעד תמוה ולא ברור כלל ועיקר על אילו אדנים חוקיים הוא נסמך ומהיכן שואבת מח"ש (המחזיקה בסמכויות שניתנו למשטרה) את הסמכות לצנזר חומר חקירה כשאינו צו איסור פרסום שיפוטי או תעודת חיסיון בהתאם לסעיפי 44-45 לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971. אין זה מתקבל על הדעת כי העורר יהיה מנוע, בהחלטה של פקיד, לדעת כלפי מי יפנה את חציו וטענותיו על הרג בנו.

34. יוער כי לא צירפנו את מלוא תיק החקירה שנמסר לידינו על ידי מח"ש והמשטרה והסתפקנו בצירוף מסמכים אחדים בלבד, וזאת מתוך ההנחה שלנמנעי ערר זה ישנה גישה לתיק החקירה המקורי. במידה והעתק החומרים מהתיק שנתקבל לידינו יידרש על ידכם, נפעל לאספקתו בהקדם האפשרי.

לנוכח האמור לעיל, הנכם מתבקשים בזאת לקבל ערר זה וליתן הוראות:

א. **לפתיחת החקירה מחדש שתבוצע תוך הקפדה על אמות המידה המקובלות של חקירת האירוע בצורה אובייקטיבית, עצמאית, מהירה ויעילה;**

ב. **לפעול להעמדת השוטרים שפעלו בניגוד לחוק ולהוראות הפתיחה באש לדין פלילי;**

ג. **במידה ותחליטו שלא לעשות כמבוקש לעיל, נבקשכם להעביר עררנו זה, בהתאם לנוהל בנוגע לעררים על סגירת תיקים, למנהל תחום עררים בפרקליטות המדינה על מנת שיעשה שימוש בסמכותו וישקול לבטל את החלטתכם הנדונה ויורה על פתיחה בחקירה מיידי.**

בכבוד רב,

מוחמד בסאם, ב"כ העורר

פאדי ח'ורי, ב"כ העורר

¹ תוכן זה הושחר מאחר והוא מתייחס לתוכן של הוראות הפתיחה באש שחשיפתם לא אושרה בפסק הדין שניתן בעתירת עדאלה לפי חוק חופש המידע.